

ART IN DEMOCRACY

DE STRIJD VOOR DEMOCRATISCHE WAARDEN DOOR
DE OGEN VAN HEDENDAAGSE EUROPESE KUNSTENAARS

Europees Parlement

SCULPTURA #2
JAN 19 - MAR 10 2024
Gare Maritime - Tour & Taxis Site

be
EU
belgium24.eu

© Europese Unie, 2023

Deze publicatie werd ter informatie in Luxemburg uitgegeven ter gelegenheid van de tentoonstelling Art in Democracy uit de collectie hedendaagse kunst van het Europees Parlement, met als doel een educatieve referentie te bieden over de achtergrond en de artistieke erfenis van de kunstenaars wier werken worden getoond, en van het behoud en de bevordering van hun bijdrage aan het Europese culturele erfgoed.

Deze publicatie is uitsluitend bedoeld voor niet-commercieel gebruik binnen de gebouwen van het Europees Parlement. Ongeoorloofd gebruik, reproductie of distributie van de inhoud van deze publicatie is ten strengste verboden. Verder gebruik van bepaalde afbeeldingen buiten de hierin bedoelde doeleinden kan beperkt zijn door het auteursrecht van de artiesten of andere derde partijen. Het Europees Parlement wijst alle aansprakelijkheid af die kan ontstaan in verband met ongeoorloofd gebruik.

Reproductie, aanpassing, gedeeltelijke wijziging of uitzending via televisie, kabel of internet van werk uit het repertoire van SABAM, de Belgische vereniging van auteurs, componisten en uitgevers, is verboden, behoudens voorafgaande toestemming van SABAM, Aarlenstraat 75 77, 1040 Brussel, België.

Tel.: 02/286.82.80

Website: <http://www.sabam.be>

Mailto: visual.arts@sabam.be

De tweede editie van het Brusselse festival *Sculptura* heeft ten doel de bezoeker te laten kennismaken met het vakmanschap en de creativiteit van kunstenaars uit heel Europa en met het eigen karakter van de kunstuitingen uit de verschillende landen in heden en verleden. Nieuw is dat ook kunstwerken uit de collectie hedendaagse kunst van het Europees Parlement deel zullen uitmaken van *Sculptura*. Deze kunstwerken vertegenwoordigen uiteenlopende perspectieven, stijlen en culturele achtergronden.

De kunstwerken van het Parlement laten de bezoeker nadenken over de relatie tussen kunst en democratie en zijn te zien in het kader van de tijdelijke tentoonstelling *Kunst in democratie*: t/m 7 januari 2024 in het Parlementarium in Brussel, t/m 18 september 2024 in de bezoekersruimte van het Europees Parlement in Straatsburg en tot eind juni 2024 in de grote vergaderzaal in Brussel.

Waarom Kunst in democratie? Wat is democratie? Waarom zet de Europese Unie zo sterk in op democratische waarden? De geselecteerde kunstwerken helpen om antwoorden op deze vragen te vinden en laten zien wat beeldende kunstenaars uit verschillende Europese landen onder democratie verstaan. De kunstenaars laten door middel van hun werken duidelijk zien dat zij de democratie steunen, en zij doen dat met hun eigen scherpe blik en vanuit hun persoonlijke visie. De kunstwerken weerspiegelen de noodzaak om de democratische rechten en vrijheden te beschermen, waarmee zij ons eraan herinneren dat de Europese burgers, door bij de komende Europese verkiezingen in juni 2024 hun stem uit te brengen, een belangrijke rol spelen in het democratische proces.

De kunstwerken waarmee het Europees Parlement bijdraagt aan *Sculptura* zijn een artistieke interpretatie van verschillende aspecten van democratie en tonen het belang van democratie voor diversiteit, inclusiviteit en vrijheid van meningsuiting. De bijdrage van het Parlement is bedoeld om het debat op gang te brengen en meer inzicht te geven in de rol die kunst speelt bij het beschermen van de democratische waarden en het vormgeven van onze democratische samenleving.

**DOWNLOAD HET PAKKET MET
PEDAGOGISCH MATERIAAL
OM DE TENTOONSTELLING
IN DE KLAS TE BESPREKEN:**

Kunst is een krachtig instrument om uiteenlopende kwesties aan de orde te stellen. Sommige belangrijke trends in de hedendaagse kunst dringen door in ons dagelijks leven of vertegenwoordigen een boodschap die ons anders naar de wereld laat kijken. Zo zijn er stromingen als activisme, geëngageerde kunst, gemeenschapskunst, ecologische kunst e.a., waarbij kunst fungeert als instrument om mensen aan het denken te zetten en kritisch naar sociale of politieke kwesties te laten kijken. Kunst kan mensen raken, verbinden en inspireren en kan het startpunt vormen voor een maatschappelijke dialoog en een debat over wat voor de gemeenschap belangrijk is. Op die manier treedt kunst buiten de academische en de museumwereld en wordt kunst een communicatiemiddel waarmee een breder publiek kan worden bereikt.

De kunstwerken die in het kader van *Sculptura* en *Kunst in democratie* te zien zijn, konden, net als vele andere kunstwerken die deel uitmaken van collecties en tentoonstellingen overal in Europa, gemaakt worden doordat mensen in een democratische samenleving de mogelijkheid hebben om hun mening en hun gedachten vrij te uiten op welke manier zij maar willen. Een van de manieren waarop mensen zich kunnen uiten is de kunst. Het Europees Parlement heeft in dit verband onder andere het volgende verklaard:

“Bevordering van de Europese culturele verscheidenheid en van het bewustzijn van gemeenschappelijke wortels is gebaseerd op de vrijheid van artistieke expressie ...”

“(...) de gedeelde waarden die onze samenlevingen bijeenhouden, zoals vrijheid, sociale rechtvaardigheid, gelijkheid en non-discriminatie, democratie, mensenrechten, rechtsstatelijkheid, verdraagzaamheid en solidariteit, (zijn) van cruciaal belang (...) voor de toekomst van Europa. (...) benadrukt de waardevolle bijdrage van de Europese kunstproductie aan de culturele verscheidenheid en beklemtoont dat deze productie een belangrijke rol speelt bij het uitdragen van de waarden van de EU en het aansporen van de Europese burgers tot kritisch denken (...)”

De kunstwerken waarmee het Europees Parlement bijdraagt aan *Sculptura* zijn, net als alle andere kunstwerken die deel uitmaken van de tentoonstelling *Kunst in democratie*, te bekijken via de webpagina van *Kunst in democratie*, die beschikbaar is in 4 talen. Deze webpagina biedt ook toegang tot een pakket pedagogisch materiaal, waarmee leerkrachten het thema democratie in hun klas tot leven kunnen brengen aan de hand van creatieve activiteiten die bedoeld zijn om de leerlingen te laten nadenken over democratie en wat democratie voor hen betekent.

SYMBOLEN VAN DE EUROPESE UNIE

Rodolfo Zilli brengt met zijn kunstwerk een eerbetoon aan Robert Schuman, een in Luxemburg geboren Frans staatsman die aan de wieg stond van de Europese integratie na de Tweede Wereldoorlog. Robert Schuman was twee keer premier van Frankrijk en was minister van Financiën en minister van Buitenlandse Zaken. Hij speelde een belangrijke rol bij de opbouw van de Europese en trans-Atlantische instellingen na de oorlog en wordt beschouwd als een van de grondleggers van de Europese Unie, de Raad van Europa en de NAVO. Samen met de Franse politicus Jean Monnet kwam hij met het beroemde Schumanplan, dat op 9 mei 1950 werd gepubliceerd. Deze datum wordt beschouwd als de geboortedatum van de Europese Unie. Deze **buste van Robert Schuman (uit 1967)** is een eerbetoon aan het visionaire leiderschap van Schuman en de grote rol die hij heeft gespeeld bij de vormgeving van de toekomst van Europa na de verwoestingen van de Tweede Wereldoorlog. Hierbij waren vrede en samenwerking voor Schuman de belangrijkste doelstellingen. Het beeldhouwwerk herinnert ons aan de waarden en beginselen van de EU, zoals vrede, solidariteit en samenwerking.

In de kunstwerken van **Claudine Heili** staat het boek altijd centraal. In 1991 won Heili de Prix de la Communauté européenne de la reliure d'art voor haar werk: **Poésies Européennes (1991)**. Dit bijzondere kunstwerk is het resultaat van een project waarbij Heili de Europese poëtische traditie bestudeerde. In het werk komen 15 Europese regio's en culturen aan bod. Voor elke cultuur koos Heili een of meer beroemde schrijvers en fragmenten uit het werk van die schrijvers, als belichaming van het poëtische erfgoed van de betreffende culturen. Op het boekomslag is de Griekse mythologische figuur Europa te zien en op de breekbare behuizing van glas staat een stierenkop in reliëf.

Cristóbal Gabarrón stelt in zijn werken het begrip co-existentie en de ontwikkeling van menselijke waarden centraal, waarmee hij aansluit bij andere kunststromingen waarin de focus wordt gelegd op eenheid en samenwerking. **Twelve European Muses (1992)** van Gabarrón bestaat uit twaalf stalen werken: **La Meuse / Belgium, Bjarke / Denmark, Tigg / The Netherlands, Kells / Ireland, Il Risorgimento / Italië, Pleyade / France, Minnesänger / Duitsland, Sophos / Greece, Mosela / Luxembourg, Lusíadas / Portugal, Elegia II / Spanje, Brunanburh / United Kingdom**. De werken zijn verwijzingen naar de muzen uit de oude Griekse mythologie, de inspiratiebronnen voor beoefenaars van alle vormen van kunst en wetenschap. De muzen zijn als motief in de Europese kunst vaak gebruikt, met name tijdens de Italiaanse Renaissance, toen er opnieuw veel aandacht was voor de klassieke oudheid. De "Europese" muzen van Gabarrón verwijzen naar de twaalf landen die op het moment dat Gabarrón zijn werk maakte, lid waren van de EEG en benadrukken aspecten van het nationale karakter en de geografie van die landen.

Het gaat bij de werken om menselijke figuren, waarover Gabarrón zelf zegt dat het niet zijn bedoeling was om zijn boodschap op overduidelijke wijze over te brengen, maar dat hij met deze figuren de fantasie wilde prikkelen. Het gebruik van kleur is hierbij belangrijk. De kleuren die hij op zijn werken heeft aangebracht geven zijn werken nog meer betekenis en diepgang. De Franse kunstcriticus en filosoof Pierre Restamu noemde Gabarrón "un grand humaniste de la couleur". De werken die deel uitmaken van de reeks **Twelve European Muses** zijn driedimensionale objecten met een grafische vorm waarop kleuren zijn aangebracht, die droomachtige figuren voorstellen en die het beste tot hun recht komen als je ze van voren bekijkt. Een ander bekend werk van Gabarrón is het werk **Enlightened Universe**, dat in de Europese wijk in Brussel staat en dat in 2015 werd ingehuldigd ter gelegenheid van het feit dat het in dat jaar 70 jaar geleden was dat de Verenigde Naties werden opgericht. Dit werk bestaat uit een groot bolvormig element, een globe, met daar omheen kleurrijke silhouetten van mensen die hand in hand staan en zo een menselijke ketting vormen die verwijst naar solidariteit, tolerantie, eerbied voor de natuur en gedeelde verantwoordelijkheid en waarmee de kunstenaar aangeeft dat wij allen burgers van dezelfde wereld zijn.

© EP 2023

RODOLFO ZILLI

Italië

BUST OF ROBERT SCHUMAN (1967)

Brons op marmeren voet

60 × 60 cm

CLAUDINE HEILI

Frankrijk

POÉSIES EUROPÉENNES (1991)

Leren etui uitgevoerd in glas, met witte stier (2 delen); hoorn: been goud geschilderd, kop beschilderd met papier-maché
27 × 19 × 9 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

BJARKE / DENEMARKEN (1992)

Geschilderd ijzer

150 × 100 × 210 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

BRUNANBURH / VERENIGD KONINKRIJK (1992)

Geschilderd ijzer

180 × 150 × 230 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

IL RISORGIMENTO / ITALIË (1992)

Geschilderd ijzer

160 × 150 × 220 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

KELLS / IERLAND (1992)

Geschilderd ijzer

160 × 140 × 240 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

LA MEUSE / BELGIË (1992)

Geschilderd ijzer

220 × 100 × 230 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

LUSÍADAS / PORTUGAL (1992)

Geschilderd ijzer

200 × 100 × 190 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

MINNESÄNGER / DUISLAND (1992)

Geschilderd ijzer

140 × 180 × 170 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

MOSELA / LUXEMBURG (1992)

Geschilderd ijzer

160 × 160 × 180 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

SOPHOS / GRIEKENLAND (1992)

Geschilderd ijzer

200 × 200 × 100 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

PLEVADE / FRANKRIJK (1992)

Geschilderd ijzer

200 × 100 × 220 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

TIJG / THE NETHERLANDS (1992)

Geschilderd ijzer

170 × 140 × 210 cm

© EP 2023

CRISTÓBAL GABARRÓN

Spanje

ELEGIA II / SPANJE (1992)

Geschilderd ijzer

200 × 100 × 240 cm

HET VERBAND TUSSEN MENSENRECHTEN EN DEMOCRATIE

Ook **Cathy Carman** maakt gebruik van het menselijk lichaam als motief om een verhaal te vertellen of de geschiedenis te verbeelden. Zij zegt dat het menselijk lichaam “het verhaal” vertelt en dat mensen door het menselijk lichaam te doorgronden uiteindelijk ook “het verhaal” doorgronden. *Masquerade (1992)*, een sterk expressionistisch bronzen beeld, is een poging om een gevoel van aanraking te vangen en dit aan de toeschouwer over te brengen. Een menselijke figuur balanceert op een ongelijk en hobbelig terrein, dat de gemoedstoestand moet verbeelden. Het illustreert pijn, verlies en existentiële crisis.

CATHY CARMAN
Ierland
MASQUERADE (1992)
Bronzen
45 cm

**DEMOCRATIE IS
EEN BROOS EVENWICHT.**

Het werk *Seraphita* (1989) van Rui Sanches bestaat uit twee abstracte figuren die elkaars spiegelbeeld zijn en die in een soort van gevechtshouding tegenover elkaar staan. Beide figuren houden een stok vast en het is niet duidelijk of ze met elkaar dansen of met elkaar in gevecht zijn. Doordat ze op deze manier symmetrisch tegenover elkaar staan ontstaat er, ondanks de afstand die er tussen hen is, een onzichtbare brug. Deze kwetsbare relatie staat symbool voor de democratie, die op dezelfde manier berust op onderling verbonden elementen en op een harmonieuze samenwerking tussen verschillende instellingen, die door externe krachten gemakkelijk kan worden verstoord of beschadigd.

De kunstenaar heeft de naam van zijn werk ontleend aan de roman "Seraphita" (1835) van de Franse schrijver Honoré de Balzac. De hoofdpersoon van dit boek, Seraphita genaamd, speelt met de traditionele genderrollen en doet de scheidslijnen tussen mannen en vrouwen vervagen. Seraphita is een androgyn wezen waarin mannelijke en vrouwelijke eigenschappen samensmelten. Seraphita is in staat zowel het vrouwelijke als het mannelijke te belichamen, waardoor de grenzen tussen mannelijke en vrouwelijke kwaliteiten vervagen. Het personage verbeeldt zowel de dualiteit tussen de genders als eenheid van gender, waarmee de schrijver lijkt te willen zeggen dat echte spirituele verlichting de grenzen die worden opgelegd door maatschappelijke constructies overstijgt. Deze genderambigüiteit bij het personage Seraphita kan ook gezien worden als een symbool van de zoektocht naar heelheid en een weerspiegeling van weg van de mysticus naar het goddelijke. Het samensmelten van en de harmonie tussen tegenstellingen, zoals mannelijk en vrouwelijk, hier door Sanches uitgebeeld door middel van gespiegelde abstracte figuren, staan voor de eenwording van polariteiten in jezelf en het streven naar een transcendente spirituele ervaring.

De kunstenaar Ovidiu Maitec wordt vaak vergeleken met zijn landgenoot Constantin Brâncuși, die wordt beschouwd als een van de invloedrijkste beeldhouwers van de 20e eeuw, niet alleen omdat beide kunstenaars Roemenen waren, maar ook vanwege

hun materiaalkeuze. Een ander raakvlak is dat beide kunstenaars hun land hebben verlaten om in het buitenland naam te maken. Maitec was een van de weinige Roemeense kunstenaars die tijdens het communistische tijdperk mochten reizen, ondanks de scheiding tussen oost en west en de politieke verdeeldheid van die tijd. In de jaren 60 begon hij met het maken van abstract houtsnijwerk met een duidelijke politieke boodschap. Een voorbeeld daarvan is het werk *Equilibrium* (2000), waarin hij de eeuwenoude kracht van hout en zijn fascinatie voor de technologische revolutie van zijn tijd met elkaar wist te combineren. Hij koos er niet voor om technologie in kunst tot uitdrukking te brengen door middel van koude industriële vormen, maar hanteerde een zachte aanpak, waarbij hij de duurzaamheid van door de mens ontworpen voorwerpen koppelde aan het symbolisme van balans en evenwicht, waarmee hij eindeloos varieerde. In *Equilibrium* komen al zijn eerdere studies naar levensduur, symmetrie en proportionaliteit samen in een werk dat zeer waarschijnlijk geïnterpreteerd dient te worden als een politiek statement.

Het werk *3D>HTML< / Unlimited Book* (2010) van Andrea Pézman onderscheidt zich van andere hedendaagse hi-tech-kunstwerken waarbij gebruik is gemaakt van de nieuwste technologieën. Het bestaat uit instructies voor het creëren van digitale webpagina's die, paradoxaal genoeg, zijn weergegeven op ambachtelijk papier. Als we goed kijken, kunnen we zien dat de tekstdelen op de papieren stroken zodanig op elkaar aansluiten dat er een doorlopende tekst ontstaat, zonder begin of einde. Hierdoor wordt het "unlimited book" een zich oneindig herhalende tekst, een band van Möbius, wat – en dat is ook weer paradoxaal – aan het tweedimensionale object een extra dimensie toevoegt. Een dergelijke vorm, die in de natuur nog nooit is aangetroffen, wordt ook wel een "onmogelijke vorm" genoemd. Praktische toepassingen van de band van Möbius zijn te vinden in menselijke uitvindingen, zoals doorlopende banden voor bandrecorders, inktlinten voor schrijfmachines en inktpatronen voor printers.

© EF 2023

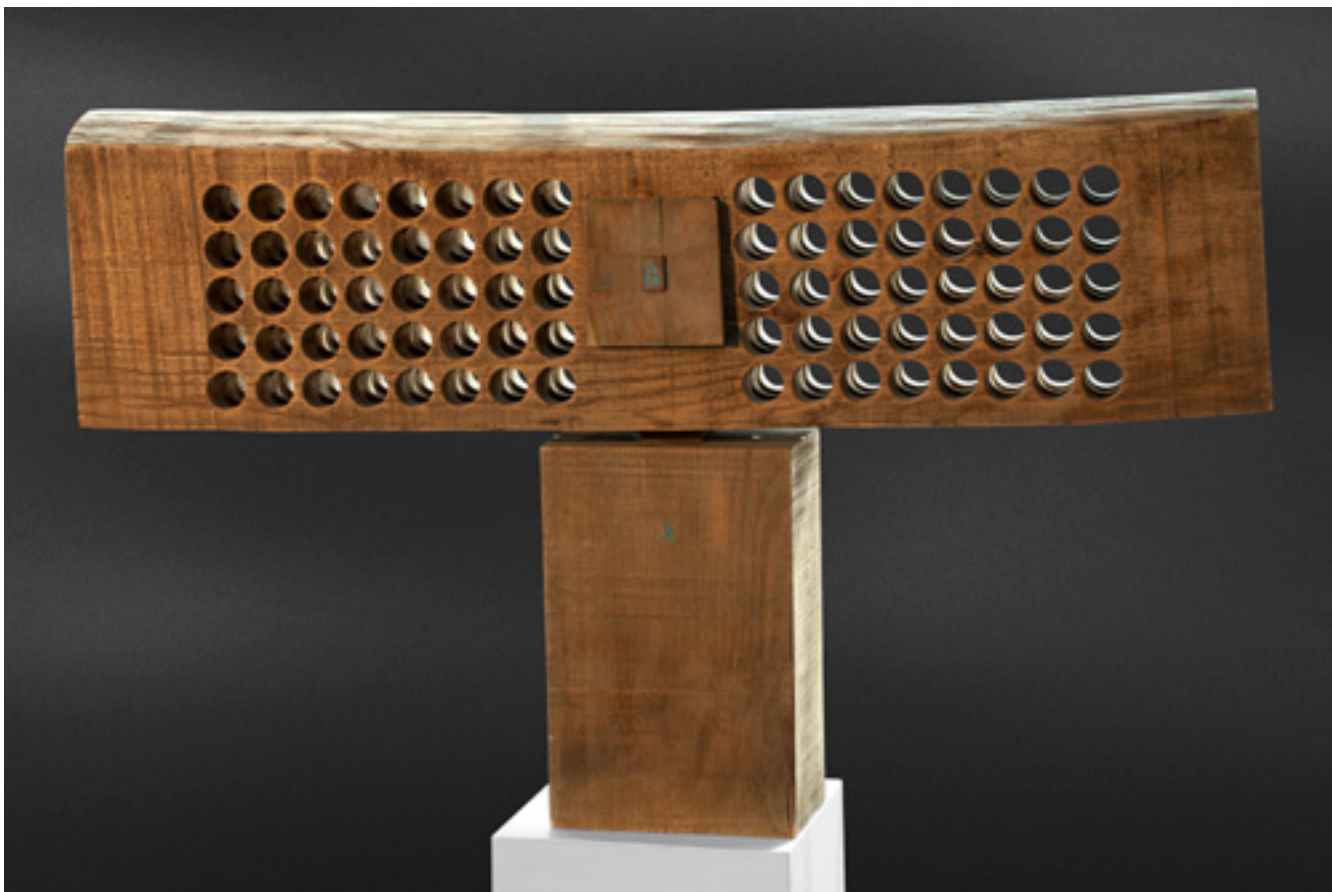
RUI SANCHES

Portugal

SERAPHITA (1989)

Brons op houten voet

43 × 92 cm

OVIDIU MAITEC

Roemenië

EQUILIBRIUM (2000)

Hout

98 × 163 cm

ANDREA PÉZMAN

Slowakije

3D>HTML< / UNLIMITED BOOK (2010)

Ets op papier, dubbelzijdig bedrukt

32 × 22 × 16 cm

**DE VEERKRACHT VAN DEMOCRATIE
IN EEN VERANDERENDE WERELD.**

De klimaatcrisis en de dramatische gevolgen daarvan, die in de hele wereld merkbaar zijn, vormen een ernstige bedreiging voor de mensenrechten. Met het glaskunstwerk *Fabulous Fish (2010)* wil de maker ervan, **Mihai Topescu**, uitdrukken dat de natuur van steeds meer kanten wordt bedreigd. De keuze voor glas als materiaal bood Topescu de mogelijkheid om de ruimtelijkheid van beeldhouwkunst te combineren met het kleurenpalet van de schilderkunst, met als resultaat een kunstwerk met een fragiele transparantie, die ook de kwetsbaarheid van de natuur zelf weerspiegelt.

Anna Hulačová laat zich inspireren door de Tsjechische folklore. Dit komt zowel tot uiting in haar materiaalkeuze als in de vormen en details die ze weergeeft, waarbij ze de taal van de moderne kunst gebruikt. Haar werk wordt gekenmerkt door een grote vormen- en thematische rijkdom, associatief symbolisme en verwijzingen naar het verleden. Het werk *Kooperace 3/Cooperation 3 (2020)* is, anders dan zijn klassieke inspiratiebronnen, gemaakt van beton, een brutalistisch materiaal dat verwijst naar het hybride karakter van onze tijd, waarin ogenschijnlijk niet-verwante of zelfs tegengestelde vormen worden samengevoegd tot en omgezet in een nieuwe realiteit. De grijze kleur van het werk versterkt het apocalyptische karakter ervan. Het werk herinnert ons eraan dat fysieke ervaringen en ontmoetingen ook in onze veranderende wereld nog niet helemaal verdwenen zijn.

Nesting Site (2018) van **Sabine Gross** bestaat uit vijf op elkaar gestapelde kubussen van epoxyhars met een totale hoogte van twee en een halve meter. Dit post-minimalistische kunstwerk is een zuil met daarin een nestruimte voor een denkbeeldige kolonie insecten, waarbij de insecten in de sterk geïndustrialiseerde ruimte hun plek hebben heroverd. Hiermee wordt verwezen naar het feit dat dierpopulaties zich moeten aanpassen – en soms zelfs vernielingen moeten aanrichten – om nog leefruimte te vinden, omdat hun natuurlijke omgeving inmiddels door de mens gekoloniseerd en/of vernietigd is. De herovering van de leefomgeving door de natuur wordt verbeeld door de degradatie van het zeer glanzende industriële oppervlak: verticaal over het verder onberispelijke oppervlak loopt een zeer zichtbare scheur. Door de natuur min of meer letterlijk te laten indringen in de kunst trekt Gross de duurzaamheid, houdbaarheid en waarde van kunst in twijfel. Met *Nesting Site* stelt zij de toeschouwer in feite de vragen: hoe zal het zijn als iemand een kunstwerk vindt nadat de natuur duizend jaar haar gang heeft kunnen gaan? Wat blijft er over van de kunst? Heeft de kunst dan nog culturele waarde voor de mensen? Of is de materiaalwaarde het enige dat overblijft?

© EP 2023

MIHAI TOPESCU

Roemenië

FABULOUS FISH (2010)

Gesneden hout met gehamerde elementen van koperplaat en warme glaselementen, bevestigd op de houten structuur, gegoten bronzen element

107 × 50 × 12 cm

© Anna Hulačová

ANNA HULAČOVÁ

Tsjechië

KOOPERACE 3 (2020)

Beton, grafiettekening, gelakt, op plaatwerk

160 × 60 × 50 cm

© Heinrich Hermes, Berlin

SABINE GROSS

Duitsland

NESTING SITE (2018)

Epoxyhars, acrylhars, pigmenten, lak en cellulosevernis

250 × 69 × 65 cm

GEBRUIK JE STEM.

EUROPESE
VERKIEZINGEN
6-9 JUNI 2024

**#GEBRUIK
JE STEM**

[EUROPESE-VERKIEZINGEN.EU](https://european-elections.eu)